

Miljöministeriet
PB 35
00023 Statsrådet

31.8.2016

ÄRENDE: Utlåtande om Utkast (21.6.2016) till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen

HÄNVISNING: YM019:00/2015

Natur och Miljö uttrycker sin tacksamhet över möjligheten att ge ett utlåtande om rapporten. Vi vill som vår åsikt framföra följande:

Allmänna synpunkter

Regeringen Sipilä har i sitt program ställt upp målsättningen att minska onödig byråkrati och göra myndigheternas betjäning smidigare ur medborgarnas och näringsidkarnas perspektiv. Det föreliggande utkastet till ändringar av markanvändnings- och bygglagen går dock betydligt längre än då. Enligt förslaget skulle man slopa väsentlig styrning och kontroll av beslut om markanvändning. Om förslaget godkänns i sin nuvarande form kunde kvaliteten på planering av markanvändning försämrats avsevärt. På sikt skulle följden vara en miljömässig försämring av den byggda miljön.

Utkastet till propositionen innehåller till vissa delar helt motstridiga synpunkter och flera av förslagen är synnerligen bristfälligt motiverade. Det skulle ännu krävas ett omfattande beredningsarbete innan propositionen kan förs till vidare behandling.

Natur och Miljö är kritisk till förslaget som helhet. En del av förslagen kunde, efter en grundlig fortsatt beredning, förbättra styrningen av markanvändningen. Till de förslag som enligt Natur och Miljö är värda att arbeta vidare med hör förslaget som går ut på att förtydliga vilka tillstånd som krävs för att installera soplaneler.

Detaljerade kommentarer

18 § Närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter

Enligt motiveringarna i utkastet har NTM-centralerna i huvudsak lyckats väl i sin uppgift att övervaka och styra proceser som gäller beslut om markanvändning. Natur och Miljö delar denna bedömning och anser att det inte finns orsak att försvaga den regionala miljöförvaltningens roll.

§ 42 Generalplanens rättsverkningar

Natur och Miljö anser att den föreslagna ändringen undergräver generalplanens centrala roll i markplaneringssystemet. Genom att försvara generalplanens status och stärka detaljplaner skulle vi ta ett steg mot ett mera fragmenterat grepp på markplanering, vilket vore olyckligt.

Den föreslagna ändringen skulle leda till uppenbara svårigheter att tolka när en generalplan kan anses vara uppenbart föråldrad. Det här skulle inte minska byråkratin, utan kunde tvärtom öka den.

§ 44 Generalplanen som grund för bygglov

Natur och Miljö är ytterst tveksam till förslaget att utöka möjligheterna att bevilja bygglov endast på basen av en generalplan. Det kan förvisso finnas situationer i glest bebyggda byar, där det inte vore ändamålsenligt att göra upp en detaljplan. I den nu föreslagna formen skulle lagen dock ge allt för stora möjligheter till undantag. Risken är uppenbar att det skulle leda till en situation där bygglov ofta skulle beviljas på basen av enbart en allmän generalplan, men en mindre ändamålsenligt samhällsstruktur som följd.

§ 52 Godkännande av detaljplan

Natur och Miljö anser att fullmäktige fortfarande skall godkänna alla detaljplaner med betydande verkningar. I motiveringarna till förslaget framförs inga tungt vägande argument för förslaget att utvidga möjligheterna att delegera makten till nämnder. Natur och Miljö anser att förslaget skulle försvaga den demokratiska kontrollen över markplaneringsbeslut.

57 § Detaljsplanebestämmelser

Natur och Miljö anser att kommunernas nuvarande möjligheter att styra planeringen av köpcenter bör bibehållas.

64 § Samråd mellan kommunen och statlig miljömyndighet

Kommunen har en central roll i beslut om markanvändning. Markanvändningsbeslut har dock effekter som kan sträcka sig långt utöver kommunens gränser. Det ligger således i samhällets helhetsintresse att nationella riktlinjer om markanvändning följs. Det finns också otaliga historiska exempel på att kortsiktig ekonomisk nytta för en begränsad grupp kan få en relativt stor tyngd i avvägningar som görs i kommunala beslutande organ. Det finns fortfarande ett stort behov av en statlig instans som säkerställer att det allmänna intresset och en miljömässigt hållbar utveckling beaktas. Sålunda anser Natur och Miljö att paragrafen om samråd inte skall upphävas.

71a § Stora detaljhandelsenheter

Stora detaljhandelsenheter som byggs utanför tätortsområden har ofta en synnerligen negativ, splittrande inverkan på samhällsstrukturen och leder till att centrala miljöpolitiska målsättningar, som t.ex. att minska de klimatstörande utsläppen från trafiksektorn, blir svårare att uppnå.

Natur och Miljö anser att den nuvarande lagen har ändamålsenliga bromsmekanismer. Vi motsätter oss förslaget att höja gränsen för detaljhandelsenheter från 2000 till 4000 kvadratmeter.

71e §

Natur och Miljö motsätter sig kraftigt förslaget att minska kommunernas möjligheter att styra detaljhandels placering.

73 § Krav på planering av strandområden

Förslaget skulle i praktiken leda till mera intensivt strandbyggande, som skulle kompenseras av rekreationsområden på andra än strandområden. Natur och Miljö ställer sig tveksam till att den här kompensationsmekanismen skulle vara tillfredsställande. Strandområden har en central betydelse för rekreation på basen av allemansrätten.

126a § Tillståndspliktiga åtgärder

Natur och Miljö understöder förslaget som klargör reglerna för installering av solpaneler.

128 § Tillstånd för miljöåtgärder

Den uttalade målsättningen med förslaget är att underlätta skogsbrukets verksamhetsförutsättningar. Natur och Miljö anser att utkastet till propositionen bygger på ett synnerligen begränsat perspektiv, som inte motsvarar samhällets intressen som helhet. Skogsavverkning och bearbetning av skogsmark i form av kalhuggning är förutom en åtgärd som påverkar landskapet även en ekologisk åtgärd som påverkar skogens ekosystem. Kalhuggning har dramatiska konsekvenser för skogen som rekreationsområde. Således är nuvarande lagstiftning där tillstånd för skogsbruksåtgärder på planerade området synnerligen väl motiverad.

129 §. Ändring av fritidsbostad till permanent boende

Natur och Miljö har länge varit skeptiskt inställd till en utveckling där gränsen mellan fritidsbostäder och fasta bostäder suddas ut. Miljömässigt är det inte ändamålsenligt med flera fullt utrustade och året om uppvärmda bostäder.

Natur och Miljö stöder principen om att rätten till kommunal service kopplas ihop med bostadens status i planläggningen. Natur och Miljö betonar vikten av att väg- och avloppsnät bör utvecklas systematiskt och långsiktigt. Den här utvecklingen skulle försvåras betänkligt om att fritidsbostäder i stor utsträckning skulle klassas som fasta bostäder. De här frågorna bör utredas i samband med planläggning, men byggnadsordningen kan ändras på betydligt lösare grunder.

Natur och Miljö föreslår att man inte går in för att ändra mekanismerna för hur en fritidsbostads användningsändamål skall ändras.

137 § Särskilda förutsättningar för bygglov på områden i behov av planering

Natur och Miljö stöder förslaget. Det finns ett behov av att förtydliga regleringen av områden i behov av planering. Den nuvarande paragrafens något otydliga formuleringar har lett till en brokig praxis i kommunerna.

137a § *Områdesvisa beslut om särskilda förutsättningar för bygglov på områden i behov av planering*

Enligt förslaget skulle kommunen kunna fatta ett beslut som gäller flera byggplatser. Enligt motiveringarna är syftet att skapa ett nytt styrinstrument för byggande på landsbygden. Natur och Miljö anser att förslaget i sin nuvarande form är allt för diffust. Det finns uppenbara risker att man med en sådan här mekanism kunde kringgå de normala kraven på utredningar och konsekvensbedömning som är en central del av markplanering.

191–193 § NTM-centralens besvär rätt

Av motiveringarna framgår att antalet besvär har legat på en låg nivå, endast en procent av detaljplanerna. Förslaget att slopa besvär rätten är således dåligt motiverat.

Slutord

Natur och Miljö bedömer att beredningen av reformen ännu kräver en stor arbetsinsats. Vi vill påminna om vikten att riksomfattande miljöorganisationerna skall involveras i processen.

Högaktningsfullt,

Natur och Miljö rf

Bernt Nordman, verksamhetsledare